

PASSEGEM EN BICICLETA PEL FRONT MARÍTIM DE BARCELONA

Des del Prat de Llobregat fins a Sant Adrià del Besòs

La Setmana d'Arquitectura de Barcelona té com a eix temàtic el litoral. Per aquest motiu, et convidem a descobrir els secrets que amaga aquest recorregut, gens fàcil de transcórrer amb continuïtat. De la mà de l'arquitecte Jaume Carné, de BICI Cultura BCN, farem una bicicletada online per despertar la curiositat per quan la puguem fer presencialment. Una passejada de 36 km paral·lela al mar.

Lloc de trobada: Plaça de la Vila del Prat de Llobregat, metro L9, Prat, Renfe

Has visitat La Ricarda ?

La Ricarda és una finca propietat de la família Bertrand, situada a la franja costanera del Prat de Llobregat, originàriament dedicada a feines agrícoles però que, amb el temps, la família va anar transformant en una finca d'estiueig. A l'actualitat és un conjunt de set cases entre les quals destaca la que es coneix amb el nom de la Ricarda, la qual el matrimoni Gomis – Bertrand va encarregar a l'arquitecte Antonio Bonet Castellana. Acabada de construir el 1963 a les vores de la Pineda del Prat de Llobregat, és una de les obres mestres del Moviment Modern en arquitectura a Catalunya.

La casa s'organitza amb una trama repetida de quadrats de 9 x 9 metres, aproximadament, coberts amb volta a la catalana que li confereixen la seva imatge tan característica. L'anècdota de com es va construir és ben curiosa. Antoni Bonet estava exiliat a l'Argentina i els plànols de la casa viatjaven en vaixell per tal que el seu propietari, Ricardo Gomis, es pogués fer càrrec de la direcció de l'obra.

Recentment, els arquitectes Jordi Roig i Fernando Álvarez han fet una restauració que és tota una lliçó d'estimació reivindicativa des de la complicitat amb l'edifici i la família. També l'han posat en valor amb multitud de visites amb alumnes, professors i persones dels camps més diversos. L'Ajuntament del Prat de Llobregat organitza una [visita mensual oberta al públic](#) en general.

BiciCultura Barcelona

Fa uns anys es va rodar un documental sobre la casa titulat ["La Casa de Vidre"](#).

El passat 3 d'abril, [Fernando Álvarez](#), director del departament d'Història de l'Art i de l'Arquitectura de l'ETSAB, ens deixava de forma sobtada a causa de la pandèmia de la COVID-19. Volem destacar la seva gran tasca desenvolupada des de la vocació per la docència, la restauració del patrimoni i, en especial, per haver construït ponts per descobrir arquitectes catalans exiliats a l'Argentina i l'Uruguai, com és el cas d'un dels més grans, Antoni Bonet Castellana.

Saps quin és el darrer pont abans de la desembocadura del riu Llobregat?

El **Pont Nelson Mandela** es va construir amb motiu de la desviació del riu Llobregat per ampliar el port de Barcelona. L'anterior pont va quedar sense servei damunt de la llera ja dessecada. El nou pont uneix el nucli urbà del Prat de Llobregat amb el seu polígon industrial, el Polígon Pratenc i la resta de la Zona Franca i el port. El pont és una obra singular, ja que és un dels més grans de Catalunya: té 304 m de longitud

BiciCultura Barcelona

i 29 d'amplada amb una llum central entre suports de 150 m. Es caracteritza per la seva estructura de doble arc inclinat de 36 m d'alçada que li confereix una forma icònica ben reconeixible des de la distància. La direcció de l'obra va anar a càrrec de l'Enginyeria Reventós i es va inaugurar el 2015.

Travessar el Llobregat en la zona del delta no havia estat mai fàcil. Fins al 1873, quan es construí **el pont de Ferran Puig** o Pont dels carros al Prat de Llobregat, el sistema tradicional era el pas de barca que també s'utilitzava aigües amunt a Sant Boi. Poc més tard, s'afegeix el pont del ferrocarril i el 1930 entrà en funcionament l'anomenat Pont de les Tres Voltes, que va facilitar el transport de productes agrícoles cap a Barcelona i donava accés als nous aeròdroms del Prat. A part dels molts camins que portaven als camps i masies, el Delta tenia dues vies principals orientades en paral·lel a la línia de costa, com el camí ral de València i l'anomenat camí del mig.

Reconeixement vies històries, AMB

Es pot canviar el recorregut d'un riu?

El 1994, les administracions central, autonòmica i locals signen el que després es va anomenar de manera abreujada Pla Delta. Des d'aleshores, algunes de les propostes s'han executat: l'ampliació del port i de l'aeroport, la construcció de la planta depuradora d'aigües residuals, la preservació de l'àrea mediambiental del delta de riu Llobregat... i d'altres que encara estan en procés o pendents d'execució.

El canvi territorial més important ha estat la desviació del tram final del riu Llobregat —2 km en direcció sud-oest—, que va possibilitar l'ampliació del port de Barcelona. La part més visible d'aquesta ampliació, per les grans dimensions de les seves grues, és la nova terminal de contenidors anomenada BEST (Barcelona Europe South Terminal) inaugurada el 2012.

BiciCultura Barcelona

Coneixes la farola del riu Llobregat?

BiciCultura Barcelona

Anomenada popularment **La Farola**, és un far aixecat el 1852 i situat originalment a la desembocadura del riu Llobregat. Va rebre aquest nom perquè la gent del Barri de la Marina, de l'Hospitalet de Llobregat i també de Barcelona hi anaven a passejar i a l'estiu, a banyar-se a la platja.

El far es va construir sobre les restes d'una antiga torre defensiva del segle XVI i la seva missió era avisar els vaixells mercants de la presència de sorres a la desembocadura del riu, una funció que encara porta a terme. Amb el temps, el paisatge al voltant de la Farola va canviar en guanyar terreny al mar la línia de la costa, alhora que els camps de conreu eren substituïts pel polígon industrial de la Zona Franca.

Per què es diu el Port Vell si realment és nou?

D'acord amb un procés compartit amb la majoria de ciutats portuàries, Barcelona ha anat canviant els usos del seu port original més proper al centre històric i ha anat desplaçant les activitats industrials i comercials cap a la franja de costa urbana que s'entén des del Morrot de Montjuïc fins al riu Llobregat.

D'aquesta manera, el port industrial desenvolupat des del segle XIX amb la construcció del Moll de la Fusta i el Moll de la Barceloneta, entre altres, va deixar de ser operatiu per al trànsit de vaixells i va esdevenir el port de lleure. Amb la gran transformació de Barcelona a partir de la dècada dels vuitanta, "neix" el Port Vell, amb el propòsit de convertir aquestes àrees en zones de passeig, restauració i comerç.

Llegiu una breu i sintètica història del [Port de Barcelona](#).

BiciCultura Barcelona

Sabies que a les Olimpíades de Barcelona 92 obren la ciutat al mar?

El primer govern democràtic de la ciutat de Barcelona (1979) després de la dictadura franquista va marcar-se com un dels objectius principals aconseguir la celebració dels Jocs Olímpics. Amb la nominació de la ciutat com a seu olímpica l'octubre de 1986, una mena d'entusiasme col·lectiu es va apoderar dels barcelonins, els quals es van sentir fortament compromesos amb el repte que els Jocs Olímpics fossin un èxit.

L'aleshores alcalde de la ciutat, Pasqual Maragall, va encunyar aquella frase que després es va convertir en emblemàtica per definir la transformació viscuda per Barcelona: "Posar la ciutat al mapa". L'operació olímpica es va concentrar en quatre zones: l'entorn de l'estadi del FC Barcelona, l'Anella Olímpica de Montjuïc, l'àrea Olímpica de la Vall d'Hebron i la Vila Olímpica del Poblenou. La construcció de les Rondes de Barcelona van ser la gran infraestructura viària que, a la vegada que relligava aquestes quatre àrees, es va erigir en la remodelació urbanística de més gran incidència al territori metropolità.

La Vila Olímpica i el Port Olímpic van ser les dues intervencions encarregades d'obrir la ciutat al mar. Fins aquell moment, el front marítim estava ocupat per un teixit de fàbri-

BiciCultura Barcelona

ques que havia format part de la gran zona industrial del Poblenou i, durant força temps, l'espai més en contacte amb el mar havia allotjat el barri de barraques del Somorrostro. La consideració perifèrica de la zona marítima, juntament amb la presència de les vies del ferrocarril, feien inaccessible l'ús de la platja i el mar als barcelonins.

Com s'està replantejant el futur del Port Olímpic?

BiciCultura Barcelona

Una vegada acabats els Jocs Olímpics, el Port Olímpic, que havia servit de port a les embarcacions que competien en les proves de vela, es va reconvertir en un port esportiu i els molls es van dedicar a activitats de restauració i de lleure nocturn. L'Ajuntament de Barcelona havia decidit iniciar una remodelació d'aquestes activitats.

[Exposició de la Fundació Mies del Litoral](#)

El Fòrum de Barcelona 2004 allarga l'arribada de la Diagonal fins al mar?

La remodelació del front marítim amb els Jocs Olímpics del 92 va arribar fins al Pavelló de la Mar Bella, però quedava pendent la seva remodelació fins a la desembocadura del Besòs. I aquesta va ser la feina que li va correspondre a les operacions urbanístiques de la Diagonal Mar i del Fòrum 2004. Per la seva banda, l'avinguda Diagonal va arribar al mar tot travessant el Poblenou i fent efectiva una mutació urbana que ha convertit el barri en un districte global. Un dels punts neuràlgics del seu recorregut és la cruïlla amb l'eix de Pere IV, on es troba el parc central del Poblenou dissenyat per Jean Nouvel.

El Fòrum va tenir la voluntat de crear una nova centralitat per a activitats culturals i de lleure i va integrar al conjunt urbà les infraestructures de serveis que ja estaven al lloc i que no es podrien traslladar. D'aquesta manera, les 15 hectàrees de superfície de l'Esplanada del Fòrum serveixen de coberta de la depuradora d'aigües i la generació elèctrica es va traslladar al marge dret del Besòs, deixant l'àrea de les tres xemeneies disponible per a un futur desenvolupament. I, finalment, la planta d'incineració d'escombraries es va remodelar per convertir-la en una planta de tractament de residus urbans. Tots aquests serveis queden integrats amb la zona de banys i el port esportiu de Sant Adrià de Besòs, juntament amb el prisma triangular de l'Edifici Fòrum i l'estructura metàl·lica del Centre de Convencions Internacional per a 15.000 assistents.

BiciCultura Barcelona

Saps quina alçada tenen les 3 xemeneies?

BiciCultura Barcelona

La base de les xemeneies arriba fins als 90 metres d'alçada que, sumats als 110 de les xemeneies, fan que el conjunt arribi als 200 metres d'alçada. Les tres xemeneies de Sant Adrià del Besòs, com així se les anomena, corresponen a una part de la Central Tèrmica del Besòs, que des del 1970 fins al 2008 es va utilitzar per generar energia elèctrica d'acord amb el sistema de cycle convencional.

El nou campus UPC, el riu amb el seu parc fluvial i la seva desembocadura, la línia del ferrocarril i els polígons industrials propers, doten d'una situació estratègica per articular un entorn amb gran potencial.

Obrim el debat amb les **reflexions** de la Plataforma per a la conservació de les tres Xemeneies de Sant Adrià.

PROPOSTA D'ACTIVITAT

PEDALADA PEL LITORAL online

El dia que ens puguem tornar a trobar i celebrar la Festa d'Arquitectura del Litoral, farem la Pedalada presencial tots junts. Fins llavors, us anem a descobrir els diferents espais que trobarem durant els 36km que durarà la ruta però de manera online, que cansa menys!

L'arquitecte Jaume Carné, de Bicicultura Barcelona, ens ha preparat la ruta, troba-la [aquí!](#)

#FemArquitectura

Entitats convocants:

